

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2018

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2018 (RP 106/2017 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 26.10.2017.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Taina Eckstein, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Harri Kähkönen, finansministeriet
- ekonomidirektör Mika Niemelä, arbets- och näringsministeriet
- direktionsens rådgivare Lauri Kajanoja, Finlands Bank
- direktör Hannu Kemppainen, Innovationsfinansieringsverket Tekes
- ekonomisk expert Simo Pinomaa, Finlands näringsliv rf
- chefsekonomist Ilkka Kaukoranta, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Statens ekonomiska forskningscentral
- Finnvera Abp
- Finpro Oy
- Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- Finsk Energiindustri rf
- Centralhandelskammaren
- Löntagarnas forskningsinstitut.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Omvärlden. Budgetpropositionen för 2018 är upprättad i en situation där vi har ekonomisk tillväxt i Finland efter en lång period med svag ekonomi. Tillväxten väntas också vara ganska snabb: enligt finansministeriets prognos kommer den att vara uppe i 2,1 procent 2018. Den omfattar

Utlåtande EkuU 46/2017 rd

dessutom fler sektorer än tidigare, inte bara konsumtion och bostadsbyggande utan också export och företagsinvesteringar.

Men trots de positiva faktorerna finns det fortfarande orosmoment: arbetslösheten är ungefär 8,5 procent och sysselsättningsnivån ungefär 69,5 procent. Det betyder att ett betydande antal människor i arbetsför ålder är utanför arbetskraften, vilket också får återverkningar på skatteinflödet. Den låga sysselsättningsnivån är en av de viktigaste faktorerna bakom hållbarhetsgapet i de offentliga finanserna. Missmatchningen mellan arbetskraft och arbete utgör enligt uppgift redan nu en flaskhals för tillväxten i företagen inom vissa sektorer.

Ändringar i strukturer. Den positiva ekonomiska trenden minskar dock inte behovet av strukturella reformer. Enligt finansministeriets prognos kommer det strukturella underskottet i de offentliga finanserna i relation till BNP att sjunka till 1,3 procent 2018 och väntas även de närmaste åren stanna på en nivå som inte säkerställer hållbarheten i de offentliga finanserna på lång sikt, om inga strukturella reformer genomförs. Effekterna av anpassningsåtgärderna i de offentliga finanserna visar sig först på sikt, så problemet med ekonomisk obalans kommer sannolikt att kvarstå under de närmaste åren. Den arbetsföra befolkningens åldrande, den strukturella arbetslösheten och den låga produktivitetens utvecklingen gör det svårt att ha kvar en jämn tillväxt. Det ökande behovet av omsorgs- och hälsovårdstjänster för den åldrande befolkningen kan väntas få betydande effekter på de offentliga finanserna.

Förväntningarna är stora på den pågående omorganiseringen av social- och hälsovårdsväsendet och regionförvaltningen när det gäller att bryta kostnadsutvecklingen i den här sektorn. Besparingar väntas uppstå bland annat i och med att processerna blir effektivare och marknadsaktörerna konkurrerar med varandra. Om social- och hälsovårdsreformen genomförs på ett ändamålsenligt sätt kan den åstadkomma en positiv cirkel: högkvalitativa tjänster kan i bästa fall bli både en utlösande faktor för och en följd av att vårdprocesserna blir effektivare. Detta väntas få en betydande effekt på kostnaderna för att ordna tjänsterna.

Tillväxt- och stabilitetspakten. I termer av strukturellt budgetunderskott kommer budgetpropositionen att innebära att finanspolitiken blir lätt åtstramande 2018. Skillnaden jämfört med det så kallade medelfristiga målet (0,5 procents underskott) blir dessutom liten, så Finland kommer ganska säkert att uppfylla kraven i den förebyggande delen i stabilitets- och tillväxtpakten.

Forskning och utveckling. Den tillämpade forskningen spelar en central roll för att vårt näringsliv ska växa och ekonomin förnyas och därmed också för att exporten och sysselsättningen ska utvecklas. Utskottet påminner om att satsningarna på forskning och utveckling minskade med mer än 700 miljoner euro 2008—2017. Nedskärningarna drabbade den tillämpade och innovativa forskningen särskilt hårt. Utskottet uttrycker sin oro över att detta kan innebära att innovationsverksamheten relativt sett blir mer eftersatt i jämförelse med våra närmaste konkurrentländer. Nedskärningarna och de finansiella prioriteringarna bör ses i ett ekonomiskt perspektiv men också med avseende på en hållbar tillväxt. Nedskärningarna i de finansiella resurserna för forskning och utveckling kommer nämligen att visa sig som försvagad ekonomisk innovationsförmåga på mycket lång sikt.

Utlåtande EkuU 46/2017 rd

I den aktuella budgetpropositionen stärks forskningsfinansieringen genom tillfälliga tillskott (till Tekes – utvecklingscentralen för teknologi och innovationer och Finlands Akademi). Men tillskotten räcker inte till för att återställa finansieringen till samma nivå som före de senaste årens nedskärningar.

Företagsstöd och exportfrämjande. En översyn av företagsstöden förbereds för närvarande av en brett förankrad arbetsgrupp. Utskottet ser det som viktigt att systemet med företagsstöd blir mer öppet för insyn och att effektivitetsanalysen utvecklas. Målet bör vara att kriterierna för fördelningen av stöden blir transparenta och kommensurabla. Besluten bör bygga på hur effektiva stöden är.

I sitt utlåtande om planen för de offentliga finanserna (EkuU 29/2017 rd — SRR 4/2017 rd) betonar utskottet att stödet till exportfrämjande och finansieringsnivån måste hålla minst samma nivå som i våra viktigaste konkurrentländer för att likvärdiga konkurrensvillkor ska kunna tillförsäkras. Exempelvis är syftet med de offentligt understödda export- och fartygskrediterna att de finländska bolag som bedriver export har ett internationellt konkurrenskraftigt system för finansiering av export och fartygsleveranser. Till följd av de ökade beställningarna inom exportindustrin har också efterfrågan på Finnveras exportgarantier och exportkrediter ökat (EkUB 28/2016 rd — RP 243/2016 rd) och specialfinansieringsbolagets fullmakter har behövt höjas.

Eftersom de tillgängliga resurserna för exportfrämjande är begränsade är det viktigt att satsningarna dirigeras ändamålsenligt och att alla åtgärder pekar i samma riktning. Utskottet välkomnar den pågående omorganiseringen av de offentliga aktörer som stöder företagets exportsträvanden (Innovationsfinansieringsverket Business Finland och Business Finland Ab). I sin nuvarande form har de exportfrämjande insatserna lidit av dels överlappningar mellan uppgifter och befogenheter, dels skuggområden och svårigheter med samordning och informationsflöde.

Turism. Exporten av tjänster, bland annat inom turismsektorn, har fortfarande mycket outnyttjad potential, även om tillväxten den senaste tiden varit stor. Turistnäringen klarar sig ofta i områden där aktörerna inom konventionell industri med anknytande arbetstillfällen har minskat, vilket gör att turismen får ökad betydelse för den lokala ekonomin.

Energi. År 2018 ska det för genomförande av energi- och klimatstrategin användas 55 miljoner euro av fullmakten för energistöd och utöver detta 3,5 miljoner euro för informationsåtgärder och främjande åtgärder. För produktionsstödet för förnybar energi används enligt beräkningarna 314 miljoner euro. För främjande av cleantech-lösningar och bioekonomiska lösningar används 24 miljoner euro av regeringens spetsprojektfinansiering. År 2018 införs också ett investerings- och utvecklingsstöd för den cirkulära ekonomin, för vilket det avsätts 2 miljoner euro.

De viktigaste energipolitiska ändringar som ekonomiutskottet vill lyfta fram är produktionsstödet för förnybar energi, fullmakten för energistöd och infrastrukturen för eldrivna transporter och biogas som drivmedel. Utskottet ser det som viktigt att energistöden prioriterar innovationer och investeringar, inte produktion. Dessutom påpekar utskottet att ett nytt produktionsstöd för förnybar energi bereds i enlighet med energi- och klimatstrategin, som redan har godkänts i riksdagen (EkUB 8/2017 rd).

Utlåtande EkuU 46/2017 rd

Verktyg för ekonomisk stabilitet. Det ligger i Finlands intresse att vara aktiv på den allt mer integrerade inre marknaden, där varor, tjänster, kapital och människor passerar gränserna mellan EU-länderna så smidigt som möjligt. EU:s och de enskilda medlemsstaternas konkurrensfördel beror på förmågan till ekonomisk förnyelse men också till stor del på hur effektivt vi lyckas minska landsriskerna och den administrativa börda som följer av respektive medlemsländers nationella lagstiftning och myndighetspraxis. Det går att påverka den ekonomiska balansen och tåligheten för konjunkturväxlingar – utöver att den nationella makrostabiliteten säkras – även genom att aktivt vara med och utveckla den gemensamma marknaden. Då kan vi också bidra till att näringsstrukturen och de övriga nationella egenskaperna hos vår ekonomi vägs in i lagstiftningen om den inre marknaden.

Sammanfattande kommentarer. Sakkunniga har kommit med varierande synpunkter på huruvida vägvalen i budgetpropositionen är korrekta, också tidsmässigt. Utifrån en utredning anser utskottet att budgetpropositionen på ett mycket balanserat sätt verkar beakta dels de möjligheter som den spirande tillväxten medger, dels behovet att minska det hållbarhetsgap som uppstått under recessionsåren plus behovet av ekonomisk förnyelse till följd av förändringar som skett i omvärlden oberoende av Finlands åtgärder.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 24.10.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kaj Turunen blåa
vice ordförande Harri Jaskari saml
medlem Harry Harkimo saml
medlem Petri Honkonen cent
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Lauri Ihalainen sd
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Markus Lohi cent
medlem Martti Mölsä blåa
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Arto Pirttilahti cent
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Joakim Strand sv
medlem Antero Vartia gröna.

Utlåtande EkUU 46/2017 rd

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller.

Utlåtande EkuU 46/2017 rd Avvikande mening 1

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

De ekonomiska utsikterna på kort sikt är nu hoppingsgivande för första gången på länge. Tillväxten har vaknat till liv i takt med att exporten breddats och tagit fart. Ökningen av arbetslösheten har börjat avta. Långtidsarbetslösheten visar en nedåtgående trend även om den fortfarande är oroväckande hög. Tillväxten inom världshandeln, de livligare investeringarna och arbetsmarknadsuppgörelsen har stärkt konkurrenskraften, exportutsikterna och sysselsättningen i Finland.

Men trots att konjunkturläget har förbättrats, förblir tillväxtutsikterna på längre sikt osäkra. Med de svaga tillväxtsiffrorna går det inte att förbättra sysselsättningen i snabbare takt eller att stärka de offentliga finanserna. För att stödja sysselsättningen på längre sikt behövs det strukturella reformer och stöd för tillväxt som bygger på kompetens, innovationer och export.

Även staten måste satsa mer på forskning, utveckling och innovationer (FUI)

Andelen högteknik och förädlingsvärde inom vår export har minskat oroväckande. I nästa års budget borde regeringen med fast hand ha beslutat om insatser för att framför allt stödja en snabbare exportdriven ekonomisk tillväxt, investeringar och sysselsättning. Utan extra satsningar på forskning och produktutveckling riskerar Finland att förpassas till periferin i de globala värdekedjorna.

En ökad export av högteknik kräver djärvare tag. Även om exporten och därmed hela landets ekonomi har börjat växa med god fart måste fokus ligga längre fram i tiden.

För att förnyas behöver våra företag avsevärda satsningar på forskning, utveckling och innovationer. Den industriella omvälvningen, exempelvis nya digitala typer av affärsverksamhet, produkter och tjänster, maskininlärning och artificiell intelligens, kräver att företagen gör massiva FUI-investeringar för att klara sig i den allt hårdare konkurrensen på världsmarknaden. Med tanke på klimatförändringen och den excessiva förbrukningen av naturresurser måste vi snabbt ändra våra vanor gällande produktion, konsumtion, boende och resande så att de bli mer hållbara. Den här strukturomvandlingen ger oss enorma möjligheter till ren och energieffektiv teknik, men utan betydande offentliga FUI-satsningar riskerar vi att gå miste om den här potentialen. FUI-finansieringen måste ses som en investering i framtiden, inte som en kostnad. Därför hade det varit viktigt att regeringen dragit sitt strå till stacken och höjt budgetsatsningarna på FUI.

Den här regeringsperioden har vi varje år föreslagit extra FUI-anslag.

Service- och turismsektorn växer

Inkomsterna från turismen kan öka när det kommer fler internationella turister till landet och konsumtionen följaktligen ökar. Vi kan också utöka inkomsterna genom att producera lönsamma tjänster med mervärde för finländska och internationella turister. De globala trenderna bidrar till att turismpotentialen växer i Finland. I utvecklingen av turismen är det väsentligt att se till att de

Utlåtande EkuU 46/2017 rd Avvikande mening 1

ökande strömmarna av turister och byggandet av infrastruktur för turismen inte äventyrar naturvärdena och miljöns hållbarhet.

Turisterna har allt större förväntningar. För att de upplevelser som erbjuds ska vara av hög kvalitet över hela linjen måste alla aktörer samarbeta och vara innovativa på lång sikt. Branschen måste produktifiera och bättre kunna nyttja hela året och inte bara två säsonger.

Det är viktigt att de små aktörerna inom branschen samarbetar så att turisterna kan garanteras breda och samlade tjänster, upplevelser och programtjänster med hög standard. Dessutom behövs kommunala och statliga insatser för att programtjänsterna ska vara av hög kvalitet.

Bra kommunikationer är nödvändiga för turismen. Hur omfattande och i vilket skick vägnätet är har stor betydelse för turismens regionala konkurrenskraft och utvecklingsmöjligheter. När vägnätet utvecklas och repareras bör förhållningsvis inte bara industrins behov beaktas utan också turismens möjligheter att fungera.

Bannätet är inte av modern standard på alla håll. Vi måste snabba upp elektrifieringen och se till att tågförbindelserna mellan de stora turismcentrumen räcker till. Kust- och inlandssjöfarten måste nyttiggöras mer inom turismen. Flygtrafiken måste få bättre verksamhetsbetingelser med tanke på turistresorna till Finland från utlandet. Med avseende på främjandet av turismen kräver den regionala flygtrafiken i vårt land samverkan bland annat för att matartrafiken ska bli smidigare när det gäller flygtrafik, järnvägar och landsvägar. Turismsektorn bereder sig på ökande efterfrågan och kommer att investera kraftigt de närmaste åren. Staten och kommunerna bör tillsammans med turismföretagen också satsa på attraktiva destinationer som får turisterna att stanna kvar längre i Finland. Vi måste ge Finland mer synlighet i världen för att locka hit utländska turister. Staten bör höja anslagen till Visit Finland.

Det är livsviktigt för sektorn att få kunnig arbetskraft. Om vi vill ha fler turister från nya länder måste vi stärka utbildningen inom turism på alla stadier och göra utbildningen mer arbetslivsorienterad. Språkraven kommer att öka.

Vi måste få fart på den cirkulära ekonomin och delningsekonomin

Cirkulär ekonomi och delningsekonomi måste bli ett högprioriterat spetsprojekt inom regeringen, eftersom tillväxtpotentialen är mångdubbelt större än inom bioekonomin. I Finland begränsar sig bioekonomin och användningen av virke i stor utsträckning till skogsindustrins råvaruförsörjning, energiproduktion och jordbruk. Utgångspunkten ska vara att förädla virke till en produkt med så högt förädlingsvärde som möjligt. Utifrån detta behöver vi en ambitiös vision för att bättre nyttiggöra den cirkulära ekonomin. Cirkulär ekonomi och delningsekonomi bör vara bättre förankrade som teman i regeringens spetsprojekt. Det breda samarbetet ska inte bara gälla ministerier utan också företag, kommuner, forskningsinstitut, hushåll och civilt samhälle. Färdplanen och åtgärdsprogrammet för cirkulär ekonomi, som tagits fram med Sitras hjälp, utgör en bra grund för fortsatt arbete.

Finland bör profileras som ett ledande land i kretsloppsekonomi i EU-kommissionens riktning, vilket skulle tillföra Finland inflytande i EU-beslutsfattandet. Finland bör också ta en aktiv roll i

Utlåtande EkuU 46/2017 rd Avvikande mening 1

beredningen av EU:s framtida program och finansiella instrument. Jyrki Katainen, vice ordförande i EU-kommissionen, manade redan i december 2016 Finland till krafttag för att bli ledande land inom cirkulär ekonomi, eftersom inget annat land i Europa ännu blivit föregångare.

Målen måste integreras i all politik för näringar och ekonomi och visa vägen för finansiering av innovationer och offentliga investeringar. Lagstiftningen måste också medverka till att nya lösningar på området kan kommersialiseras.

Stöd internationalisering inom små och medelstora företag

Ett syfte med stödsystemet bör vara att stödja tillväxt på lång sikt. Samhället bör arbeta effektivare för att nå det här målet framför allt genom att möjliggöra internationalisering i små och medelstora företag. Business Finland, som är under beredning, kommer att tillhandahålla tjänster kring internationalisering. Men i anknytning till detta behövs en aktör som flexibelt kan hjälpa små och medelstora företag vars resurser inte räcker till för att växa på nya marknader. Det här särskilda exportbolaget ska ha till uppgift att hjälpa exportföretag att effektivare nyttja potentiella nya marknader. Det särskilda exportbolaget ska backa upp företagens marknadsföring och tillhandahålla tjänster för marknadsanalys och kontakter i målländerna.

Matchningsproblemet på arbetsmarknaden kräver snabba insatser

Svårigheterna att matcha arbete och arbetstagare kan bli oförutsedda flaskhalsar för tillväxt och sysselsättning. Det finns inga enkla lösningar utan här behöver vi åtgärder inom flera politikområden samtidigt.

Med matchningsproblem avses vanligtvis skillnaderna mellan efterfrågan och utbud på arbete. Orsakerna är många, men oftast är det fråga om följande: De lediga arbetstillfällena och de arbetslösa arbetssökande finns inom olika branscher och i olika geografiska områden. De arbetslösas utbildning svarar inte nödvändigtvis mot arbetsgivarnas krav och önskemål. Långa arbetslöshetsperioder har kanske lett till att de arbetslösas arbetsförmåga och kompetens har försvagats. Yrkesstrukturerna har förändrats och kommer fortsatt att förändras till följd av den kraftiga strukturomvandlingen.

Nu bör vi tillsätta en brett förankrad arbetsgrupp som ska tänka igenom matchningsproblemen och försöka hitta genomförbara sätt att lösa dem. Syftet ska vara att på längre sikt bedöma svårigheterna med matchningen. Arbetet ska ta avstamp i värden som gäller arbetsplatser och strukturomvandling. Tidsplanen kunde läggas upp på så sätt att det finns färdiga förslag före ingången av nästa valperiod. Då kan förslagen tas med i den nya regeringens program och bli genomförda den vägen.

En av de viktigaste principerna ska vara att den negativa strukturomvandlingen ses som en chans. Vi behöver positiv regional och yrkesmässig rörlighet och bättre hänsyn till familjernas livssituationer.

Arbetskraftens rörlighet kan också främjas genom trafiklösningar och nya bostäder till skäligt pris i huvudstadsregionen och andra tillväxtcentrum. Det behövs massiva satsningar på grundlägg-

Utlåtande EkUU 46/2017 rd
Avvikande mening 1

gande yrkesutbildning, omskolning, examensinriktad fortbildning och bättre engagemang och uppbackning hos företag och arbetsgivare när det gäller att hitta bostad och pendla till jobbet.

I och med den nya landskapsförvaltningen kommer de olika landskapen att behöva närings-, investerings- och utbildningspolitiska mål över kommungränserna. Bristen på kompetent arbetskraft och den höga arbetslösheten är utmaningar som måste tacklas samtidigt. Utmaningarna kommer att öka också därför att befolkningsökningen koncentreras till städerna och centrumen i landskapen.

Främja åtgärderna mot svart ekonomi

Ekonomisk brottslighet och svart ekonomi orsakar Finland kännbara förluster för skatter och avgifter varje år. Det försämrar den finansiella basen för välfärdsstaten och skadar sund företagsverksamhet. Möjligheterna att begå ekonomiska brott och hotbilderna förändras ständigt när den nationella och internationella omvärlden förändras.

Det är viktigt att förebygga skattefusk, höja risken att åka fast och snabba upp myndigheternas möjligheter att ingripa vid misstanke om brott. Programmet får bättre genomslag, om följder blir allvarligare och vinning av brott kan beslagtas effektivare.

Målet bör vara att Finland ligger i framkant i kampen mot svart ekonomi och ekonomisk brottslighet. Exempelvis genom ett utvidgat förfarande med skattenummer och effektivare tillämpning av beställansvarslagen kan vi konkret bekämpa svart ekonomi och skattesmitning. Dessutom kan lagändringar ytterligare öka företagens ansvar för att bekämpa svart ekonomi.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 24.10.2017

Lauri Ihalainen sd
Laura Huhtasaari saf
Johanna Ojala-Niemelä sd
Hanna Sarkkinen vänst

Utlåtande EkuU 46/2017 rd Avvikande mening 2

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

I sitt utlåtande om budgetpropositionen för 2018 (RP 106/2017 rd) kommer ekonomiutskottet med många relevanta kommentarer om det ekonomiska läget i Finland och allokeringen av de begränsade offentliga resurserna. Det är fint att vi nu har ett bättre ekonomiskt utgångsläge inför nästa år, när exporten och den övriga ekonomiska aktiviteten antligen har börjat öka.

Sysselsättning och skatt på arbete

De gröna instämmer i utskottets synpunkt att det är oroväckande att sysselsättningen är så låg och att ett betydande antal arbetsföra människor i yrkesaktiv ålder är utanför arbetskraften. Som utskottet noterar är den låga sysselsättningsnivån en av de viktigaste faktorerna bakom hållbarhetsgapet i de offentliga finanserna. Det är alltså nu bråttom med de strukturella reformer som syftar till att höja sysselsättningen.

Det är bra att regeringen fortsätter med inkomstskattelättnaderna nästa år. Men även om målet på längre sikt bör vara att lindra beskattningen är det ännu inte nästa år dags för så här stora allmänna lättnader. Skattelättnaderna ska tydligare dirigeras till låg- och medelinkomsttagarna. Då kan ökningen av inkomstskillnaderna motverkas bättre, utsattheten minskas och skattekillen i fråga om lågavlönade branscher minskas, vilket bidrar till nya arbetstillfällen.

Företagsstöd

Vid statsrådets halvtidsöverläggning våren 2017 var det meningen att introducera nyheter i Finlands system med företagsstöd. Det blev inte några nyheter, och behandlingen av företagsstöden senarelades till budgetprocessen. Men inte heller nu föreslås några större ändringar.

Vårt system med företagsstöd kräver en snabb och omfattande översyn. I tider av hög arbetslöshet och ökande offentliga utgifter måste man vara extra noga med vad statens medel används till. Vi betalar ut en rad direkta stöd till företagen och har skatteutgifter för dem till ett ungefärligt värde av 8 miljarder euro. Den samlade bilden är alltså mycket betydande.

Fokus i stödsystemet måste flyttas till forskning, produktutveckling och innovationer. Studier visar att FUI-stöd är det effektivaste sättet att skapa ny tillväxt. Stöden bör riktas till tillväxtorienterade små och medelstora företag, inte till stora, gamla aktörer som klarar sig utan stöd. Stöd utan krav på motprestationer passiverar, och därför bör man i stället erbjuda statsborgen eller lån på mjuka villkor. Varje form av stöd bör åtföljas av tydliga mål; också måluppfyllelsen måste följas upp.

Resultaten från den parlamentariska arbetsgruppen för utveckling av stödsystemet inväntas med stort intresse. Vid sidan av höjd produktivitet bör målet för reformen absolut vara att systemet ska krympa betydligt för att hållbarheten i de offentliga finanserna och en rättvis konkurrens ska garanteras.

Utlåtande EkuU 46/2017 rd Avvikande mening 2

Vi föreslår redan nu för 2018 avsevärda nedskärningar i de ineffektiva och miljöskadliga företagsstöden. Våra förslag går ut på att sänka skatteåterbäringen till energiintensiva företag (BM 77/2017 rd), kompensationen för utsläppshandel (BM 85/2017 rd), lättningen i elskatten för gruvor (BM 74/2017 rd), den nedsatta skattesatsen på torv (BM 521/2017 rd), skatteutgifter inom avskrivningssystemet för lösa anläggningstillgångar (BM 475/2017 rd) och bemanningsstödet för handelsfartyg (BM 476/2017 rd).

Stöden för forskning, utveckling och innovation

Stöden för forskning, produktutveckling och innovationer har enligt undersökningar visat sig vara de allra effektivaste av alla offentliga stöd. FUI-stöden bidrar till att nya branscher växer fram och sprider nyttan med utveckling och innovation från ett företag ut i samhället och ekonomin.

Av en tjänstemannautredning om företagsstöden och deras verkningar som statsrådet låtit utföra framgår det att bara 11 procent av totalbeloppet av de nuvarande stöden främjar företagsförnyelse, det vill säga medverkar i att skapa hållbara, nya arbetstillfällen inom framtidsbranscher. Många av våra stöd gagnar bara de enskilda företag som får dem och genererar ingen bredare nytta för samhället. Ändå har uttryckligen FUI-stöden skurits ner drastiskt de senaste åren. Som utskottet påpekar i utlåtandet kommer de anslagshöjningar som regeringen nu föreslår inte att räcka till för att fullt ut återställa de finansiella resurserna till samma nivå som före nedskärningarna.

Vi föreslår att anslagen till Tekes - utvecklingscentralen för teknologi och innovationer höjs med 40 miljoner euro mer än vad regeringen föreslår (BM 477/2017 rd). I de kommande planerna för de offentliga finanserna bör det ingå ett åtagande att höja anslagen för FUI-stöd minst till den nivå som föregick nedskärningstrenden, i syfte att säkerställa Finlands innovations- och konkurrenskraft.

Energi

De åtgärder som föreslås i regeringens klimat- och energistrategi och i den klimatpolitiska planen på medellång sikt och som ingår i budgeten är ytterst välkomna med tanke på att motverka klimatförändringen. Men inom energisektorn används i stor utsträckning system som har motsatt effekt och därför bör läggas ner snarast möjligt.

Exempel på sådana system är återbäringen av elskatt till energiintensiva branscher och kompensationen av indirekta kostnader för utsläppshandel, som nyligen infördes. Statens ekonomiska forskningscentral har konstaterat att de här stöden bromsar upp bekämpningen av klimatförändringen utan att föra med sig några andra ekonomiska fördelar. Enligt forskningscentralen har stöden inte fyllt sitt syfte att upprätthålla den internationella konkurrenskraften. Stöden slösar hundratal miljoner euro av de offentliga medlen utan att ge oss något i gengäld.

Beskattningen av användningen av torv för energi ligger fortfarande på en ohållbar nivå. Torvskatten bör höjas gradvis tillsammans med de andra fossila energikällorna för att se till att de alla avvecklas så snart som möjligt. Nivån på torvskatten är för närvarande kopplad till stödet för

Utlåtande EkuU 46/2017 rd **Avvikande mening 2**

skogsflis, som samtidigt bör sänkas. Vi föreslår också att stödet för skogsflis sänks (BM 84/2017 rd) i syfte att bidra till uppfyllelsen av klimatmålen över lag.

De extra anslagen för bekämpning av klimatförändringen kommer inte att räcka till om de här stöden som bromsar upp bekämpningen av klimatförändringen finns kvar.

Ett nytt stödsystem för förnybar energi är under beredning för att införas 2018. Den aktuella budgetpropositionen innehåller ännu inte anslag för systemet, men det är uppenbart att stödet kommer att bli betydligt mindre än den tidigare inmatningstariffen. Det är också meningen, eftersom kostnaderna för att producera förnybar energi har sjunkit så mycket att samma stödnivå inte längre är motiverad. Det nya stödet avses dessutom bli genomfört enligt en kostnadseffektiv modell med anbudsförfarande, där det inte i samma omfattning kan uppkomma något problem med alltför stort stöd.

I budgeten måste vi se till att stödsystemet är tillräckligt omfattande för att få fart på projekten mot klimatförändringen. Det föreslagna tillskottet med två terawattimmar på tre år är alldeles för litet i proportion till Finlands mål enligt Parisavtalet.

Vi föreslår fem miljoner euro i tilläggsanslag för stödsystemets första år, 2018, för att starta anbudsförfaranden (BM 82/2017 rd). Den exakta nivån på själva utbetalningarna bestäms först efter det första anbudsförfarandet, så den ingår ännu inte i nästa års budget.

Vid sidan av systemet med produktionsstöd föreslår vi 15 miljoner euro i årligt temporärt investeringsstöd för att få fart på husbolagens investeringar i solenergi (BM 80/2017 rd). I nuläget kan en boende i småhus göra hushållsavdrag för sin investering medan företag och kommuner kan få energistöd. Utöver detta beviljar arbets- och näringsministeriet särskilda investeringsstöd för projekt för förnybar energi. Men detta stöd gäller endast projekt som överstiger fem miljoner euro. Bostadsaktiebolagen kommer alltså i kläm i det här avseendet.

Vi föreslår dessutom 25 miljoner euro i årligt temporärt stöd för att få fart på biogasinvesteringar (BM 81/2017 rd). De åtgärder som ingår i regeringsprogrammet för att främja biogas är otillräckliga och ensidiga. I fråga om utvecklingen av bioekonomin bygger regeringsprogrammet i allt väsentligt på att nyttja skogarna men glömmer bort vilken stor råvarupotential för biogasproduktion det finns inom jordbruket, livsmedelsindustrin och reningsverken för kommunalt slam och avloppsvatten.

Gårdarna, livsmedelsföretagen och kommunerna har betydande potential att producera biogas inom ramen för enskilda och gemensamma projekt av olika storlek, både för eget bruk, som drivmedel och i framtiden möjligen också i form av el som kan matas in i elnätet. Biogasprojekt kunde hjälpa gårdsbruk som kämpar med lönsamhetsproblem att förnya och utvidga sin näringsstruktur och därmed skapa arbetstillfällen. Biogaspotentialen bör också vägas in i statsbudgeten.

Sammantaget anser vi att budgetpropositionen för 2018 inte i tillräcklig utsträckning medger att de åtgärder vidtas som behövs för att påskynda den spirande ekonomiska tillväxten, skapa nya arbetstillfällen, minska arbetslösheten, stödja framtidsbranscher eller motverka klimatförändringen. I vår skuggbudget föreslår vi ett eget alternativ till propositionen.

Utlåtande EkUU 46/2017 rd
Avvikande mening 2

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 24.10.2017

Antero Vartia gröna